

NY MUSIK

i samarbete med
Caroli församling

Supply Belcher: Ur The Harmony of Maine (1794)

John Cage: Some of "The Harmony of Maine" (1978)

Alpha C.M. – Majesty C.M. – Harmony C.M.
Creation L.M. – Hallowell S.M. – Advent C.M.
Turner L.M. – Sunday C.M. – St. John's C.M.
Invitation L.M. – Transmigration – Chester L.M.
The Lilly P.M.

Delar av The Main Harmony Choir

Karl Magnus Jansson – orgel och körledning

Registranter: Björn Nilsson, Cecilia Widman

Lördagen den 18 november 1995 kl. 18.00

Caroli kyrka, Borås

Det var ”slumpen” som ledde till att **John Cage** (1912–1992) över huvud taget började bearbeta andra tonsättares musik: ”I slutet av 40-talet gjorde jag ett arrangemang för två pianon av första satsen i Saties *Socrate*, vilket användes som ackompanjement till *Idyllic Song*, en solodans av Merce Cunningham. Jag sade då, att om han tänkte fortsätta och göra koreografi till andra och tredje satsen, så skulle jag också göra färdigt pianoarrangemanget. 1969 gjorde Cunningham det... I efterhand bad jag om förlagets tillstånd att få göra vad som ju faktiskt redan hade gjorts. Men jag fick inget tillstånd. Dansen skulle framföras redan en månad senare. Jag bestämde mig för att skriva ett nytt stycke som skulle behålla *Socrates* fraseringar, rytmer och tempon, men som i alla andra avseenden skulle vara ett original.” Kompositionsarbetet baserades som vanligt på slumvpmetoder härledda ur den antika orakelboken I Ching, och resultatet blev *Cheap Imitation* för piano (1969), ett av tonsättarens allra mest betydande verk.

Därefter har följt en rad kompositioner som utgår från äldre kollegers alster, ofta av Erik Satie, som tillsammans med Henry David Thoreau, James Joyce och Marcel Duchamp utgjorde något av grundpelare för Cage.

Med anledning av det amerikanska 200-årsjubileet 1976 komponerade Cage under åren 1974–79 en hel rad verk som har sin utgångspunkt i musik från tiden för nationens födelse: *Lecture on the Weather* (1975), *Renga with Apartment House 1776* (1975–76), *Quartets I–VIII* (1976), *Hymns and Variations* (1977/79) och *Some of “The Harmony of Maine”* (1978).

Att Saties förläggare kunde sätta käppar i hjulet kan man förstå, men att apostrofera 200 år gammal amerikansk musik borde väl inte kunna ställa till några problem? Jodå: ”Jag vill skapa en cirkus av musik som man skulle kunnat höra i det här landet 1776. [Cirkus är det begrepp Cage använder för att beskriva en situation i vilken många olika sorters musik utspelar sig samtidigt.] Men jag stöter redan på samhällets konservativa reaktioner inför sådana tankar. Därför att musiken är den av alla konstarter som har försökt att inrikta människors uppmärksamhet på en bestämd sak. Och så mycket av musiken 1776 var vad vi kallar sakral. Det var kyrkomusik. Och människor tycker att jag begår helgerån om jag vill låta spela två eller tre stycken samtidigt. Och därför vägrar de att samarbeta. Det är problemet med vårt land, att de känslor som hjälpte landet att bli till inte längre stärker det, om vi bortser från ett fåtal individer. Och de individerna kan inte utträtta något mot de starka institutionerna...”

The *Harmony of Maine*: being an original composition of psalm and hymn tunes, of various metres, suitable for divine worship. With a number of fuging pieces and anthems. Together with a concise introduction to the grounds of musick, and rules for learners. Så lyder den fullständiga titeln till det verk som **Supply Belcher** (1751–1836) publicerade 1794. Kanske kan man med en kort karakteristik säga att Belchers musik, liksom den av flera av hans samtida landsmän, kännetecknas av vad vi uppfattar som en något platt harmonik, men med ofta oväntade övergångar, exempelvis oförberedda dissonanser. Den är enkel, troskyldig och älskvärd, och här finns redan ett drag som vi, måhända med en portion självsuggestion, uppfattar som mycket amerikanskt. De något kryptiska titlarna – ex. *Hallowell S.M.* – är ett slags hänvisningar enligt anglikansk modell; *Hallowell* är sålunda ett kodnamn för melodin i fråga (som ju kan passa till fler texter), medan *S.M.* anger versmetern, i detta fall ”short meter” (så att texten kan sjungas på alla melodier märkta *S.M.*).

Detta verk bildar alltså utgångspunkt för John Cages *Some of the “Harmony of Maine” (Supply Belcher)* för en organist med tre assistenter (1978). Om Cage i det tidigare nämnda *Cheap Imitation* av upphovsrättsliga skäl var tvungen att ändra de flesta tonhöjder kunde han här behålla originalets. I stället lät han de kastade mynten avgöra vilka tonhöjder som skulle uteslutas och vilka som skulle klinga längre än i förlagan. Härigenom blev harmoniken inte bara glesare, utan helt nya harmonier och melodier bildades. Därefter anlätades en dator vid namn *Loleta* för att utarbeta de synnerligen rikhaltiga registreringar som Cage föresriver för de tre assistenterna.

”Jag försökte att befria originalmusiken från den harmoniska teorins band, samtidigt som dess doft och smak bevaras. Resultatet är, tror jag, en musik i vilken varje ton klingar utifrån sitt eget centrum, eftersom den omges av pauser, snarare än utifrån en teori som kontrollerar den genom att över- eller underordna den andra toner. Jag betonade varje tons (eller melodifragments) självständighet genom att ge den en egen slumpmässigt bestämd registrering.”

Genom de ständiga omregistreringarna – ofta ges varje ny ton en egen klangfärg – tvingas organisten vänta ut registranterna vilket leder både till ett ständigt fluktuerande tempo och en viss stolprande tveksamhet. Men det har Cage tagit med i beräkningarna: ”You may play as slowly as you wish.”

Some of “The Harmony of Maine” uruppfördes 1982 i Bremen av Gerd Zacher som spelades det i Carolikyrkan året efter, men detta är såvitt bekant första gången Cages verk suppleras av Belchers förlaga.